

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра економічного аналізу

ЗБІРНИК НАУКОВО- ПРАКТИЧНИХ СТАТЕЙ

Частина II

ОДЕСА - 2018

Збірник науково-практичних статей. Одеський національний економічний університет. Обліково-економічний факультет (кафедра економічного аналізу). – 2018. – 276с. (18,4 др.арк.)– Мова: українська.

У збірнику наведено матеріали з проблем удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління бізнес-процесами сучасної економіки. Наведені статті переважно відображають основні результати наукових і практичних досліджень студентів з економічного, фінансового, управлінського, стратегічного аналізу.

Редакційна колегія:

Волкова Н.А., к.е.н., доцент, завідувач кафедри економічного аналізу

Дрозд І.К., д.е.н., професор, професор кафедри економічного аналізу

Гайдаєнко О. М., к.е.н., доцент, доцент кафедри економічного аналізу

Збірник науково-практичних статей обліково-економічного факультету затверджено на кафедрі економічного аналізу ОНЕУ. Протокол № 7 від 15 грудня 2017 р.

За точність викладення матеріалу та достовірність наведених фактів, прізвищ, цитат, відповідальність несуть автори.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ ВИТРАТ ЗВИЧАЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ КАБЕЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах нестабільного стану економіки України загострюється конкуренція на ринку підприємств спільної галузі. Будь-яке комерційне підприємство прагне прийняти такі рішення, які забезпечать йому отримання максимально можливого прибутку, яка залежить, перш за все, від ціни продукції підприємства та витрат на її виробництво та реалізацію. Для цього підприємствам необхідно порівнювати динаміку та структуру витрат на виробництво зі своїми конкурентами.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Питанням аналізу витрат на виробництво приділяють ретельну увагу наступні вчені: І.Н. Чуєв., Л.Н. Чечевицина, В.І. Стражев, Г.В. Савицька, Н.П. Любушин, І.А. Ліберман, В.Е. Керімов. Найбільший внесок у вивчення цього питання зробили вчені: Л.Н. Чечевицина «Економіка підприємства», В.І. Стражев «Аналіз господарської діяльності в промисловості», Г.В. Савицька «Аналіз господарської діяльності підприємств АПК», Н.П. Любушин «Комплексний економічний аналіз господарської діяльності», І.А. Ліберман «Управління затратами», В.Е. Керімов "Сучасні системи та методи обліку та аналізу витрат у комерційних організаціях".

Метою цієї статті є дослідження поняття «операційні витрати», та порівняльний аналіз витрат та розрахунок рентабельності підприємств ПАТ «Одескабель» та ПАТ «Азовкабель».

Виклад основного матеріалу. Витрати є найважливішим якісним показником, що відображає результати господарської діяльності підприємства, та інструментом оцінки техніко-економічного рівня виробництва і праці, ефективності управління тощо. Виступаючи початковою базою ціноутворення, витрати впливають на дохід, рівень рентабельності підприємства, а також на формування загальнодержавного бюджету. Витрати на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг) складаються з виробничих витрат, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат і наднормативних виробничих витрат.

Усі витрати підприємства поділяються на дві групи: витрати, що здійснюються в процесі проведення звичайної діяльності, та витрати, які проводяться за надзвичайних подій. У свою чергу, до витрат від звичайної діяльності входять: витрати на операційну діяльність; фінансові витрати; витрати від участі в капіталі; інші витрати.

Витрати від операційної діяльності охоплюють витрати підприємства, що пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції (основна діяльність), а також з проведенням операцій з їх забезпечення (інша діяльність).

До витрат від операційної діяльності належать:

- собівартість продукції;
- адміністративні витрати;
- витрати на збут;
- інші операційні витрати.

Фінансові витрати – це витрати підприємства, які виникають в результаті виплати процентів та інших платежів, пов'язаних із залученням позикового капіталу. Вони охоплюють проценти за кредит та інші фінансові витрати. Процентом за кредит є процентні платежі, нараховані та виплачені за користування банківськими кредитами. Інші фінансові витрати включають витрати, пов'язані з випуском, утриманням та обігом власних цінних паперів, нарахуванням відсотків згідно з кредитними угодами (крім банківських кредитів), фінансового лізингу та ін.

Втрати від участі в капіталі відображають збитки, яких зазнає підприємство від проведення інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства. Їх величина розраховується шляхом віднесення загальної суми збитків або зменшення власного капіталу асоційованої, дочірньої або спільної фірм до частки підприємства в їх статутному капіталі. При цьому такі витрати не мають перевищувати вартості фінансової інвестиції. Збитки або зменшення власного капіталу підприємства можуть виникати, зокрема, у разі переоцінки вартості необоротних активів та інвестицій.

Рентабельність - це інтегральний показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспективі і який вказує на якість управлінських рішень, що стосуються фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства.

На даний час в економіці спостерігаються складні кризові процеси. В таких умовах вкрай важливо шукати доступні резерви підвищення рентабельності, які дозволи б суб'єктам господарювання проводити безперебійну діяльність, здійснювати просте та розширене відтворення. Висока вартість позикових коштів, стрімке знецінення вартості національної валюти, малий внутрішній ринок - усі ці фактори сприяють підвищенню актуальності дослідження аспектів управління рентабельністю підприємства з метою забезпечення його ефективної роботи. [3]

ПАТ «Одескабель»(м. Одеса) та ПАТ «Азовкабель»(м. Бердянськ) - одні з найбільших підприємств України з виробництва різноманітної кабельної продукції.

Порівняльний наліз буде здійснюватись у декілька етапів:

1. Порівняльний аналіз структури і динаміки витрат звичайної діяльності підприємств;
2. Розрахунок і порівняння показника рентабельності підприємств.

Аналіз витрат операційної діяльності у даній статі буде здійснюватись на основі фінансових звітностей, такі як: Ф.№1 «Баланс підприємства», та Ф.№2 «Фінансові результати».

1. Порівняльний аналіз структури і динаміки витрат звичайної діяльності підприємств.

Структуру і динаміку витрат звичайної діяльності підприємства ПАТ «Азовкабель» подано у табл. 1.

Таблиця 1

Витрати від звичайної діяльності на ПАТ «Азовкабель»

Елементи витрат	2015		2016		Відхилення		
	∑, тис. грн	Питома вага, %	∑, тис. грн	Питома вага, %	∑, тис. грн	%	Питома ваги, %
01	02	03	04	05	06	07	08
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	68164	67,55	121458	91,80	53294	78,18	24,25
Адміністративні витрати, тис.грн	11472	11,37	3495	2,64	-7977	-69,53	-8,73
Витрати на збут, тис.грн	1169	1,16	5003	3,78	3834	327,97	2,62
Інші операційні витрати, тис.грн	10625	10,53	2328	1,76	-8297	-78,09	-8,77
Фінансові витрати	146	0,14	4	0,01	-142	-97,26	-0,14
Втрати від участі в капіталі	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Інші витрати, тис.грн	9335	9,25	17	0,01	-9318	-99,82	-9,24

Продовження таблиці 1

01	02	03	04	05	06	07	08
Витрати звичайної діяльності, усього	100911	100,00%	132305	100,00%	31394	31,11%	x

У 2016 р. у порівнянні з 2015 р. загальні витрати звичайної діяльності зросли на 31,11% і склали 132305 тис. грн. У більшій мірі їх збільшенню сприяло зростання собівартості реалізованої продукції (на 53294 тис. грн.). Зменшили витрати звичайної діяльності падіння інших витрат (на 9318 тис. грн.), інші операційні витрати (на 8297 тис. грн.) та адміністративні витрати (на 7977 тис. грн.).

У 2016 році у структурі витрат звичайної діяльності підприємства зросла частка собівартості реалізованої продукції на 24,25% за рахунок зменшення частки адміністративних витрат, інших операційних витрат та інших витрат на 8,73%, 8,77% та 9,24% відповідно.

Структуру і динаміку витрат звичайної діяльності підприємства ПАТ «Одескабель» подано у табл. 2.

Таблиця 2

Витрати від звичайної діяльності на ПАТ «Одескабель»

Елементи витрат	2015		2016		Відхилення		
	∑, тис. грн	Питома вага, %	∑, тис. грн	Питома вага, %	∑, тис. грн	%	Питоми ваги, %
01	02	03	04	05	06	07	08
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	709457	64,33	961986	77,05	252529	35,59	12,72
Адміністративні витрати, тис.грн	46332	4,20	69354	5,55	23022	49,69	1,35
Витрати на збут, тис.грн	30032	2,72	42431	3,40	12399	41,29	0,68
Інші операційні витрати, тис.грн	98265	8,91	60008	4,81	-38257	-38,93	-4,10
Фінансові витрати	47428	4,30	47166	3,78	-262	-0,55	-0,52
Втрати від участі в капіталі	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Інші витрати, тис.грн	171371	15,54	67581	5,41	-103790	-60,56	-10,13
Витрати звичайної діяльності, усього	1102885	100	1248526	100	145641	13,21	x

На підприємстві ПАТ «Одескабель» у 2016 році у порівнянні з 2015 роком відбувся збільшення витрат звичайної діяльності на 13,21 %. Зростання витрат відбулося за рахунок: зростання собівартості реалізованої продукції на 35,59 %, або на 252529 тис. грн.; Адміністративні витрати зросли на 49,69 %, або на 23022 ти. грн; Витрати на збут збільшилися на 41,29 %, або на 12399 тис. грн.

Витрати звичайної діяльності підприємства зменшили: Інші витрати на 60,56 %, або на 103790 тис. грн.; Інші операційні витрати на 38,93 %, або на 38257 тис. грн.

Частка собівартості реалізованої продукції у структурі витрат звичайної діяльності зросла на 12,72%; частка інших операційних витрат зменшилася на 4,1 частка інших витрат зменшилася на 10,13%.

Із наведеного аналізу можна зробити висновок про більше зростання у відносному виразі витрат на підприємстві «Азовкабель», але в абсолютному виразі витрати зросли більше на підприємстві «Одескабель».

Собівартість продукції на першому підприємстві зросла у два рази більше, ніж на другому, що відобразилося відповідно на структурі витрат. На обох підприємствах за період що аналізується, інші витрати зменшилися більше ніж у півтора рази, на ПАТ «Азовкабель» вони знизилися майже вдвічі. На ПАТ «Одескабель» адміністративні витрати зросли відповідно до росту обсягу реалізованої продукції, на ПАТ «Азовкабель» адміністративні витрати зменшилися більше ніж у півтора рази.

Фінансові витрати на ПАТ «Одескабель» залишилися на базовому рівні, на ПАТ «Азовкабель» вони майже зникли. Інші операційні витрати на ПАТ «Азовкабель» зменшилися у відносному виразі на більшу величину.

2. Розрахунок і порівняння показника рентабельності підприємств.

Розрахунок і динаміку показника рентабельності підприємства ПАТ «Азовкабель» відображено у табл. 3.

Таблиця 3

Динаміка показника рентабельності на ПАТ «Азовкабель»

Показники	2015	2016	Темп приросту, %
01	02	03	04
1. Валовий прибуток від реалізації продукції, тис. грн	27560	9265	-66,38
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	68164	121458	78,18
3. Рентабельність (збитковість), %	40,4	7,6	-81,13

Валовий прибуток зменшився на 66,38%, тоді як собівартість продукції зросла аж на 78,18%. Показник рентабельності знизився з 40,4% до 7,6%, тобто зменшився на 81,13%.

Розрахунок і динаміку показника рентабельності підприємства ПАТ «Одескабель» відображено у табл. 4.

Таблиця 4

Динаміка показника рентабельності на ПАТ «Одескабель»

Показники	2015	2016	Темп приросту, %
01	02	03	04
1. Валовий прибуток від реалізації продукції, тис. грн	243464	249727	2,57
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	709457	961986	35,59
3. Рентабельність (збитковість), %	34	26	-24,35

Валовий прибуток від реалізації продукції збільшився на 2,57% , тоді як собівартість продукції зросла на 35,59%. Показник рентабельності знизився з 34 % до 26 %, тобто зменшився на 24,35%.

Тобто спостерігається значне випередження зростання собівартості продукції у порівнянні зі зростанням обсягів діяльності.

Отже, ми бачимо, що на обох підприємствах показник рентабельності знизився, але на ПАТ «Одескабель» він знизився лише на 8 п.п. проти 32 п.п. на ПАТ «Азовкабель».

Висновки. Загальний стан розглянутих підприємств у 2016 році в порівнянні з 2015 роком погіршився, але у різній мірі. Обидва підприємства підвищили обсяги реалізації продукції, при цьому дохід від реалізації продукції більш підвищився на ПАТ «Азовкабель», але частка собівартості значно зросла.

У 2015 році ПАТ «Азовкабель» мав вищу рентабельність за ПАТ «Одескабель», але у 2016 році ситуація змінилася. Адміністративні витрати на ПАТ «Азовкабель» знизилися більше ніж у півтора рази, що говорить про зниження чисельності управлінського персоналу.

На ПАТ «Одескабель» цей вид витрат навпаки збільшився, що відображає зворотню тенденцію.

Виходячи із проведеного аналізу кожному із підприємств можна дати ряд пропозицій.

На ПАТ «Азовкабель» за 2016 рік витрати на збут зросли у декілька разів, отже треба переглянути збутову політику і оптимізувати цей вид витрат до пропорційної залежності від обсягу реалізації продукції.

Також необхідно відмітити зростання собівартості продукції порівняно зі збільшенням доходу від реалізації. Підприємству необхідно звернути увагу на ефективність використання обладнання та фонду робочого часу для підвищення продуктивності праці.

На ПАТ «Одескабель» відбувається тенденція росту витрат на збут у більшому темпі порівняно зі зростанням доходу від реалізації продукції, отже треба переглянути цей вид витрат та оптимізувати його. Істотну частку витрат займають фінансові витрати, що відображає використання позикового капіталу у великих розмірах.

На нашу думку, необхідно збільшити ефективність його використання та погашення кредиторської заборгованості у банках.

Як і на ПАТ «Азовкабель» на даному підприємстві існує проблема більшої ступені зростання собівартості ніж доходу від реалізації.

Отже, необхідно знайти рішення щодо оптимізації виробничого процесу. Можна зробити висновок, що фінансовий аналіз сьогодні повинен орієнтуватися на ринкові умови, що змінюються, державну політику в галузі реформування і становлення бухгалтерського обліку й аудиту, давати практичні напрями поліпшення фінансового стану підприємств і подолання кризових станів

Список літератури

1. Сміда [Електронний ресурс] // ПАТ «Одескабель» - Smida. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://smida.gov.ua/db/participant/05758730>.
2. Азовкабель [Електронний ресурс] // Розкриття регулярної річної інформації – Азовкабель. – Режим доступу до ресурсу: <http://azovcable.com/o-kompanii/aktsioneram-i-investoram/rozkrittia-regulyarnoyi-richnoyi-informatsiyi/>.
3. Бібліофонд [Електронний ресурс] // Прибуток підприємства та механізм його розподілу. – Режим доступу до ресурсу: <https://bibliofond.ru/view.aspx?id=488318>.
4. Волкова Н.А. Організація та методика економічного аналізу. Начальний посібник. / Н.А. Волкова, Н.Е. Подвальна. Одеса ОНЕУ 2012. – 160 с.
5. Любушин Н.П. Комплексний економічний аналіз господарської діяльності: навч. Посібник / Н.П. Любушин. 3-е изд., Перераб. і доп.- М.: Юнити-Дана, 2009. - 448 с.
6. Гермаловіч Н.А. Аналіз господарської діяльності підприємства / Н.А. Гермаловіч.- М: Фінанси і статистика, 2011. - 346 с.